

Γλωσσική ποικιλότητα

Διαγλωσσική ποικιλότητα

Ενδογλωσσική ποικιλότητα

Ποικιλίες

Σύμφωνα με τον χρήστη

Σύμφωνα με τη χρήση

Κοινωνική

- φύλο
- ηλικία
- τάξη

Γεωγραφική

- ιδίωμα
- διάλεκτος

> *ιδιόλεκτος*

Μέσο/Τρόπος

- προφορική
- γραπτή
- νοηματική
- ηλεκτρονική

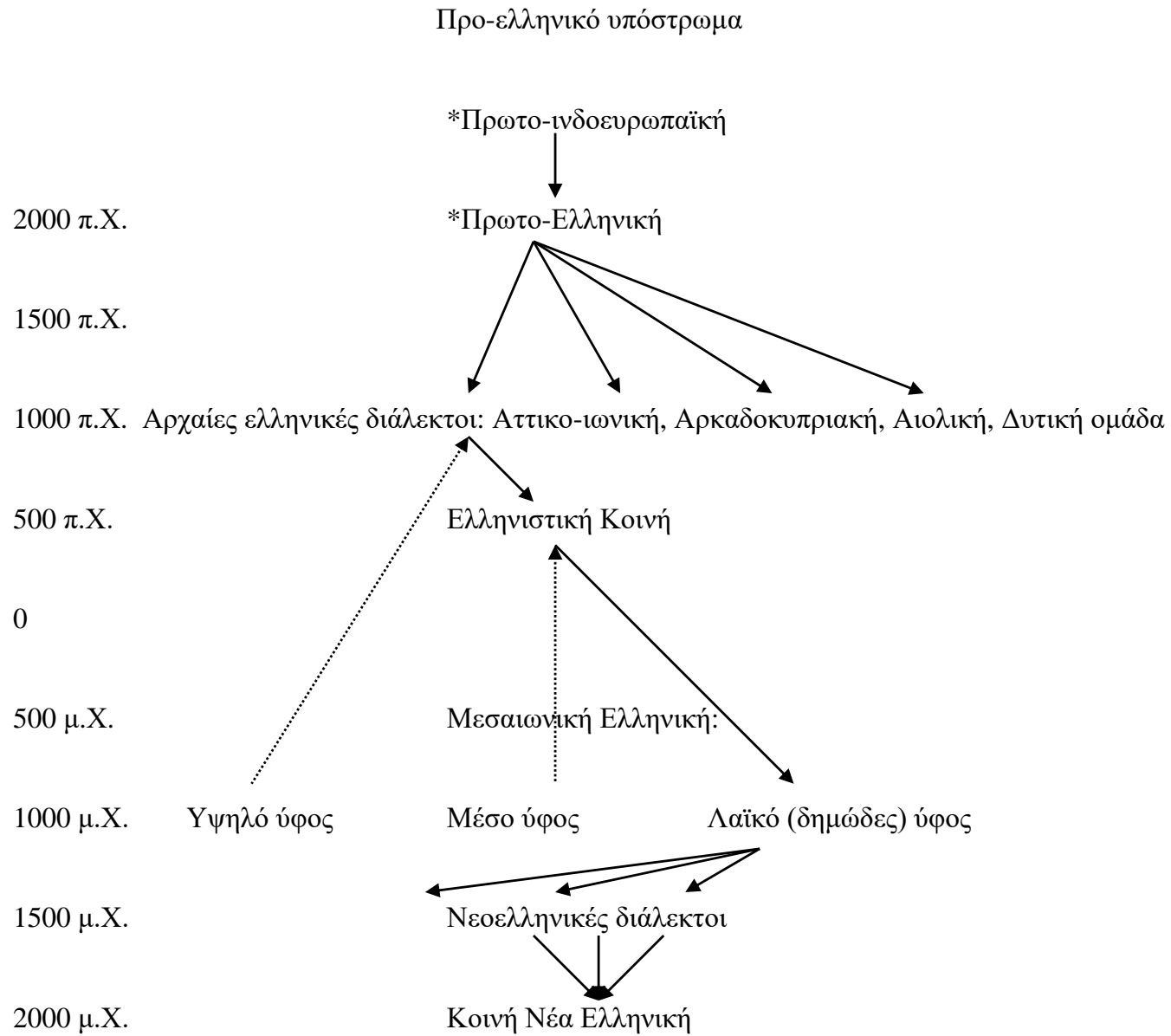
Πεδίο

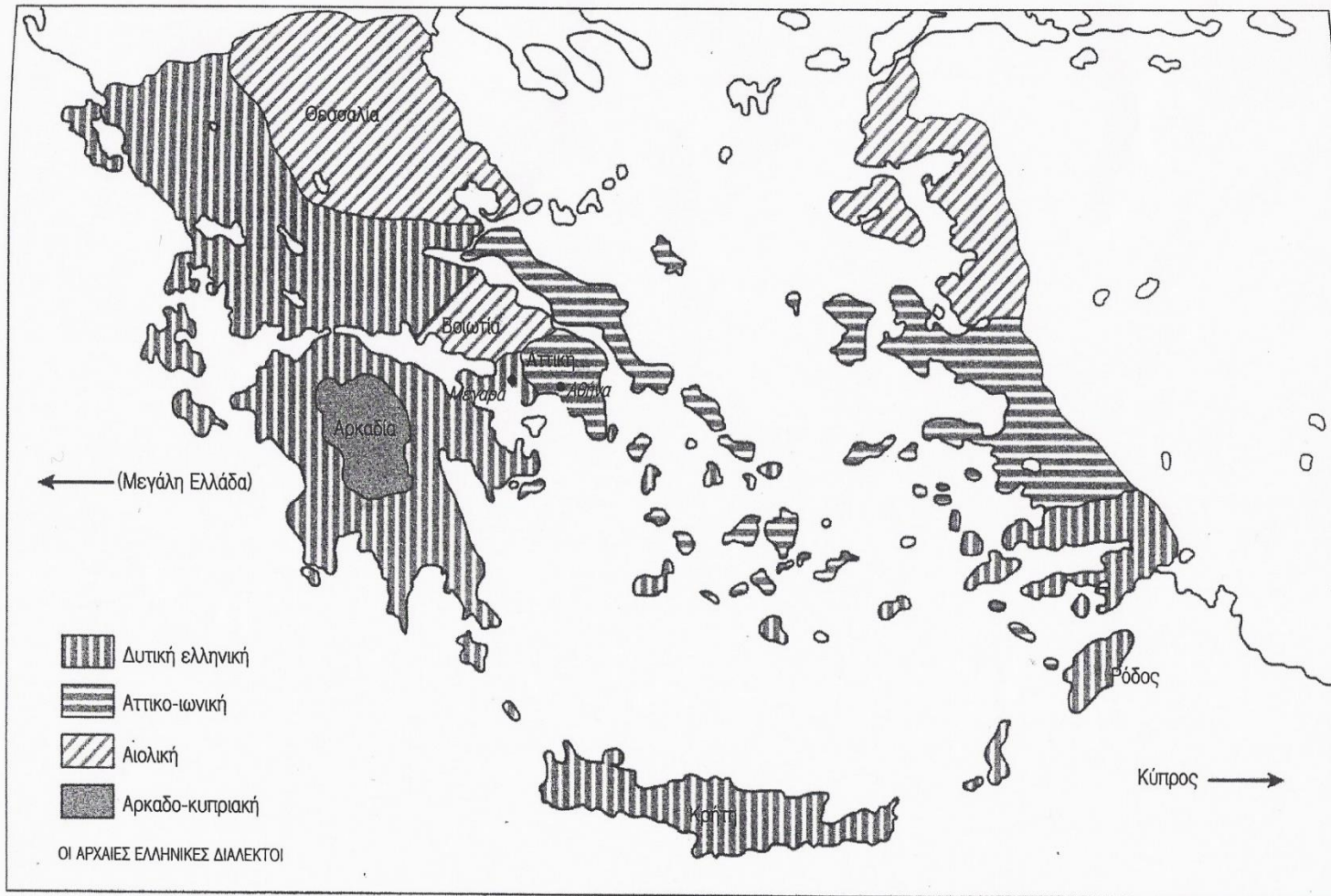
- επισημότητα
- οικειότητα

Τόνος

- *ταυτότητα*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ

ΧΑΡΤΗΣ 1 [J. M. Hall, «The role of language in Greek ethnicities»,
Proceedings of the Cambridge Philological Society 41 (1995) 83-100]

- Νεοελληνικές διάλεκτοι:

- Τσακωνική
- Ποντιακή
- Καππαδοκική
- Κατωιταλική

- Κρητική
- Κυπριακή

- Ιδιώματα:

- βόρεια/νότια
- ανατολικά/δυτικά

ΕΠΙΒΙΩΣΕΙΣ ΑΡΧ. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ:

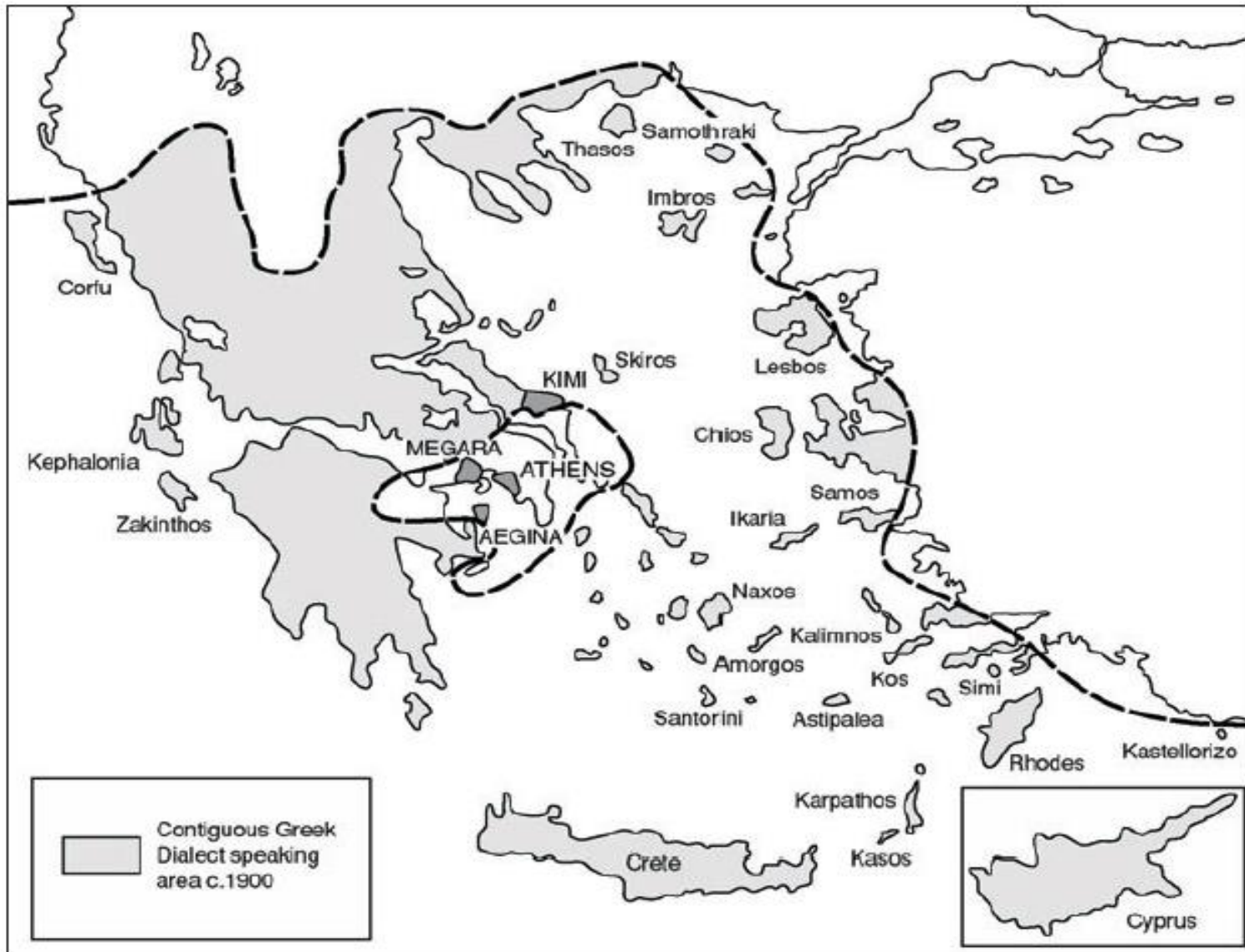
- Τσακωνική:

- α αντί η: *ταν αμέρα* = την ημέρα
- ü > υ: *γουνάικα* = γυναίκα
- περιφραστικός ενεστώτας και παρατατικός: *ένι υπάρχουντα* = υπάρχουν, *έκι θύου* = έσφαζε

- Ποντιακή:

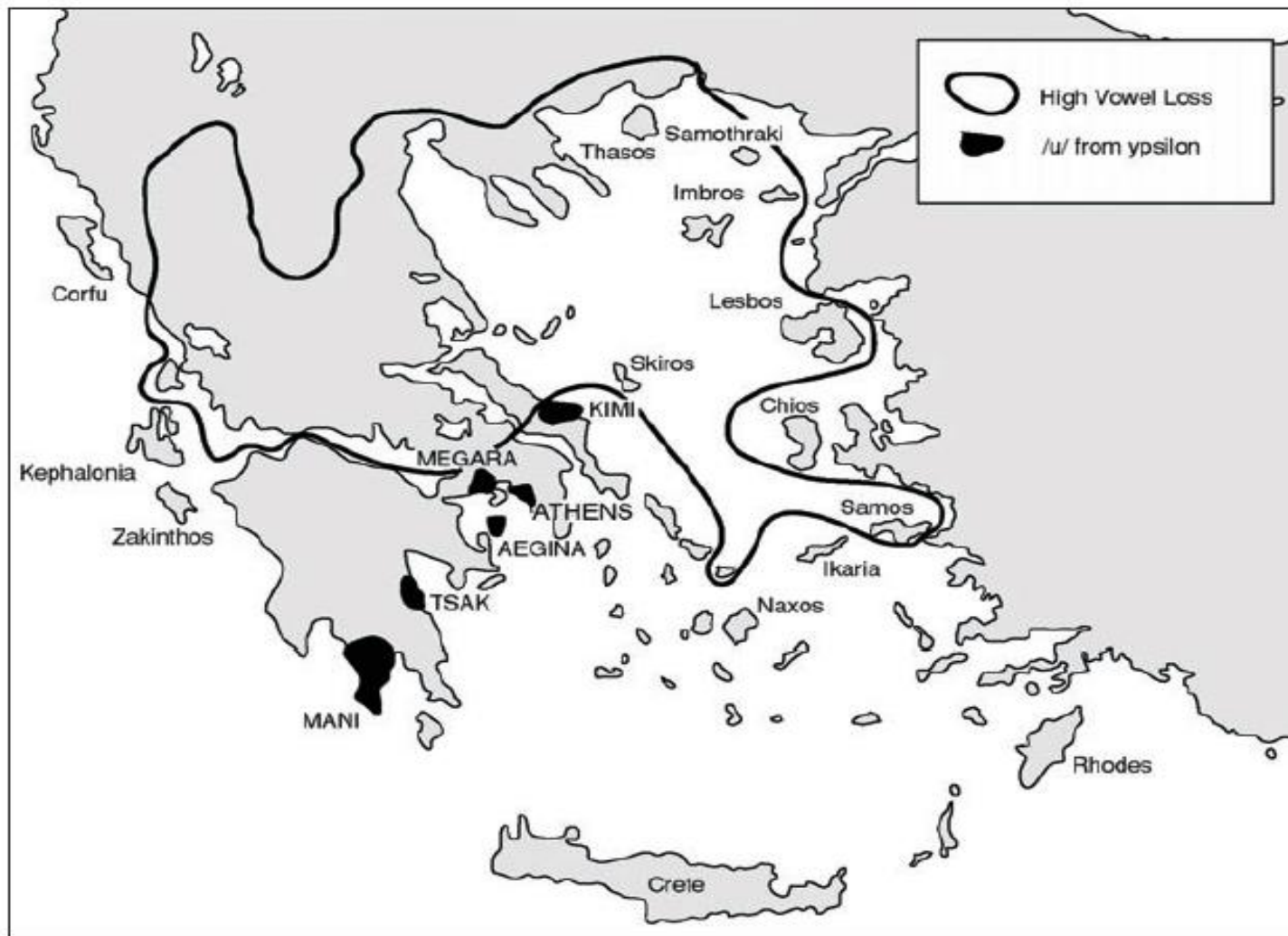
- εμφάνιση του ε αντί για η: *νύφε* = νύφη

Trudgill (2003)

ΙΣΟΓΛΩΣΣΑ:

- κώφωση:
- $\ddot{u} > u$, αντί i

Κώφωση/στένωση

- Νότια ιδιώματα: α, ε, ι, ο, υ
- Βόρεια ιδιώματα: α, ο, υ

Βόρεια ιδιώματα *Νότια ιδιώματα*

μυτ

μύτη

μυτς

μύτης

μυτ

μύτη

μύτις

μύτες

μτων

μυτών

μύτις

μύτες

λείπου

λείπω

λειπς

λείπεις

λειπ

λείπει

λείπουμι

λείπουμε

λείπιτι

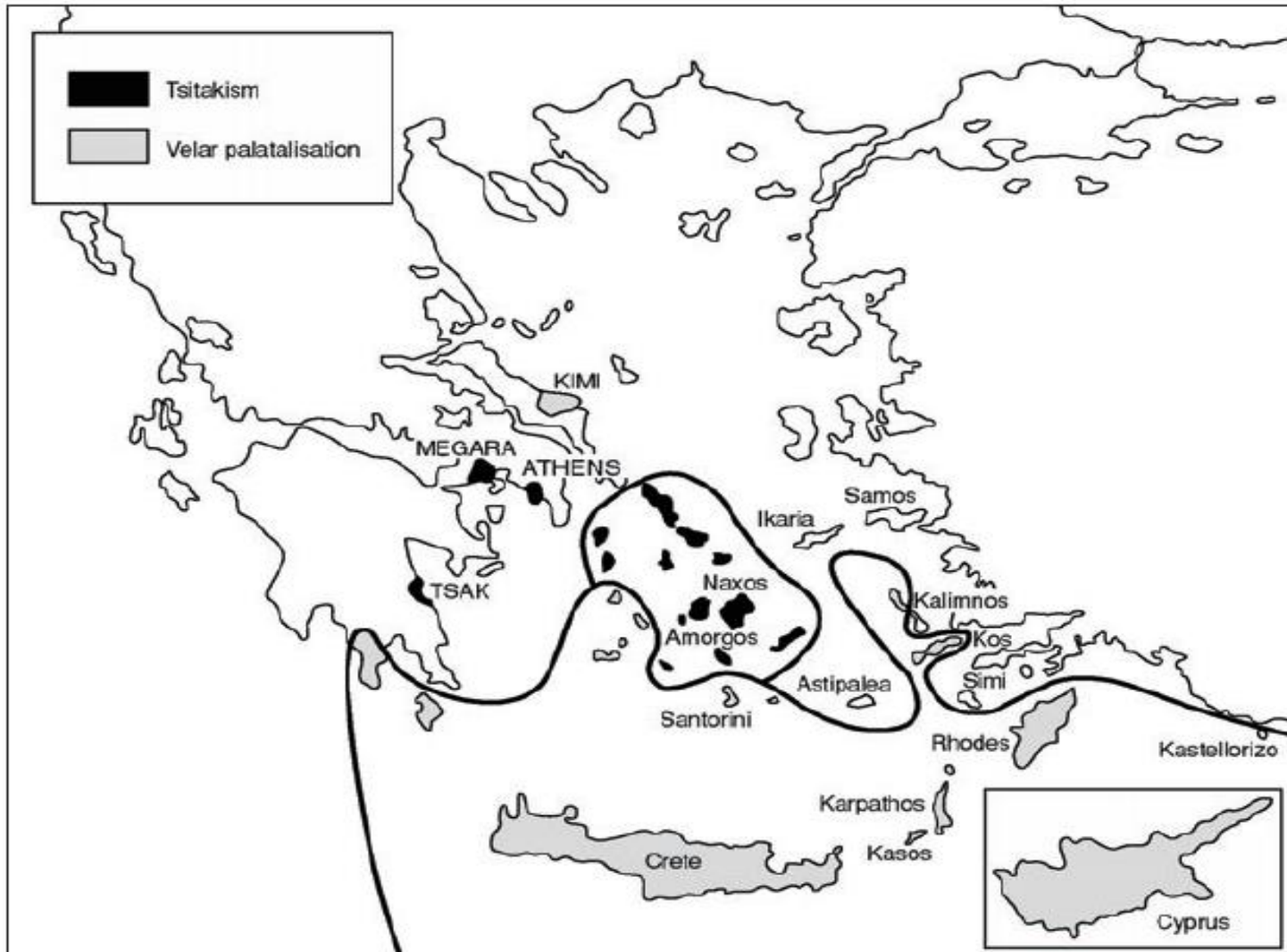
λείπετε

λείπν(ι)

λείπουν(ε)

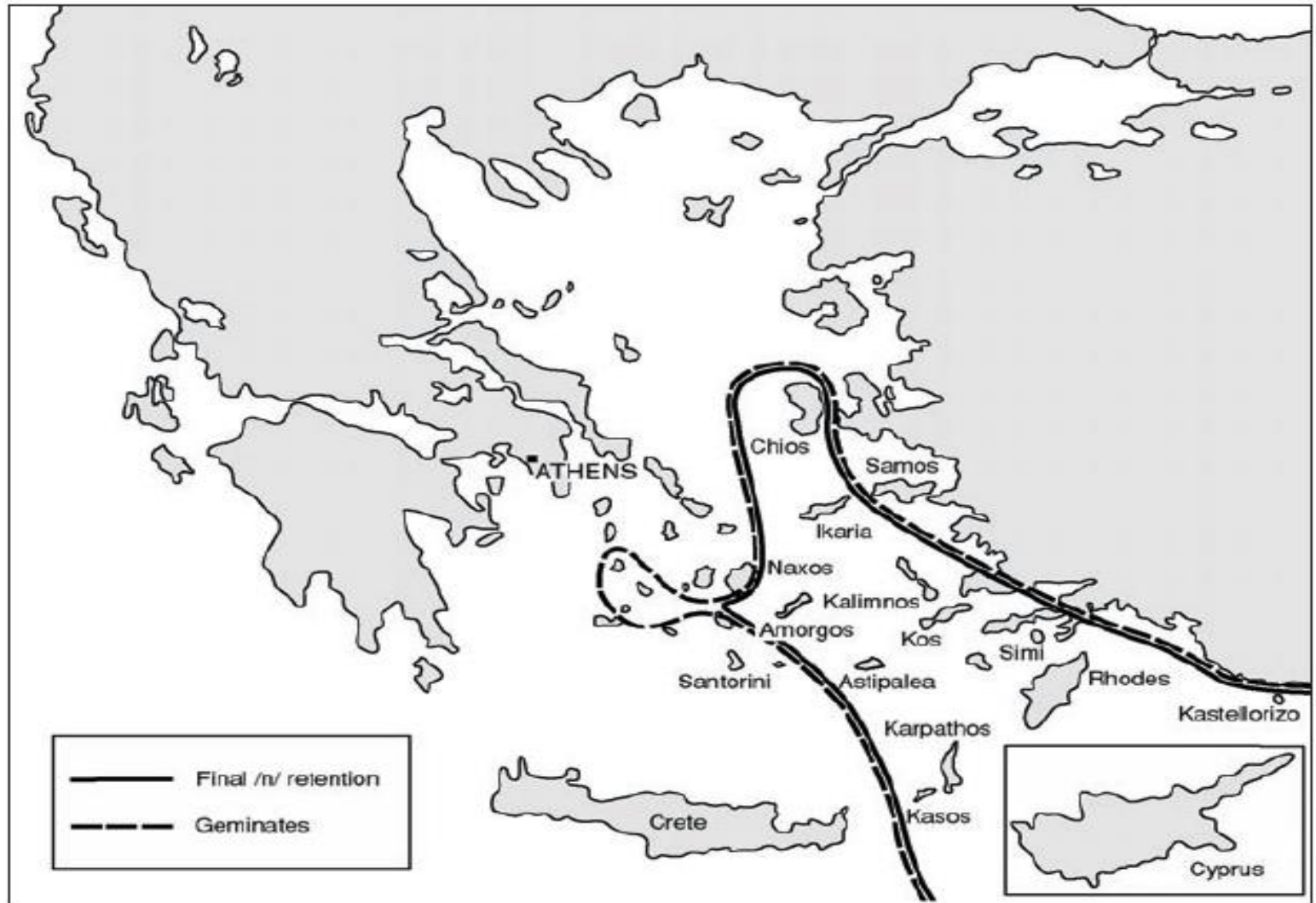
ΙΣΟΓΛΩΣΣΑ:

- ουράνωση: $\chi > \check{s}$, $\gamma > \check{z}$ – i, e
- τσιτακισμός: $k > ts$

ΙΣΟΓΛΩΣΣΑ:

- διπλά σύμφωνα
- τελικό -ν

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ:

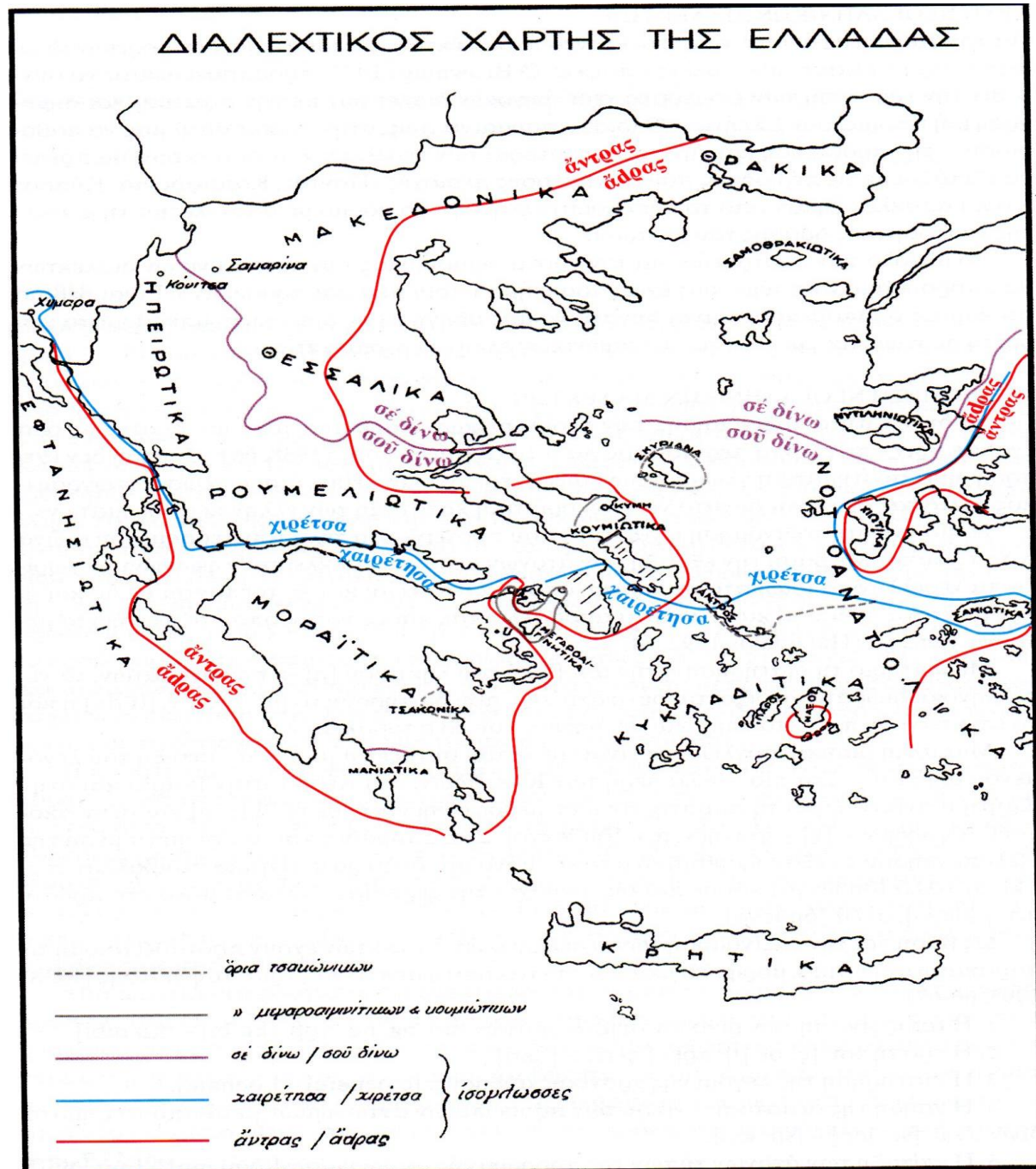
- *τι* (ηπειρωτική Ελλάδα) – *είντα* (νησιωτική Ελλάδα)
- τελικό *-ν*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ:

- Θέση της αντωνυμίας ως αντικειμένου πριν ή μετά το ρήμα: *τον άκουσα – άκουσά τον*
- Έμμεσο αντικείμενο ρημάτων σε αιτιατική: *σε δίνω* ή σε γενική: *σου δίνω*

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ
ΙΣΟΓΛΩΣΣΩΝ:

- κώφωση
- έμμεσο αντικείμενο
- ερρινοποίηση

Παραδοσιακή διαλεκτολογία: ισόγλωσσα

Κριτική:

- Συνεχές διαλέκτων: κεντρικές περιοχές, περιοχές μετάβασης, υπολειμματικές περιοχές
- Είδος πληροφορητών: NORMS (Non-mobile, Old, Rural, Male)
- Συστήματα αντί μεμονωμένων στοιχείων
- Αστικοποίηση/μετανάστευση > ισοπέδωση διαλέκτων
- Προσωδικά χαρακτηριστικά
- Κειμενικά χαρακτηριστικά: *ξα σου, ε μα - απέ*

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ (Αγγελοπούλου 2010)

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Γραπτός	<i>ανάχτορα, ευαίσθητη, θα πασκίσει, ήσαντε, επηγαίνανε, δημιουργιόσαντε, εφτιάχναν, εμέναν, κάναν, μαθαίναν, φοβόνται, εθίματα, γειτόνους, αιχμαλώτοι, ανθρώποι, δεν ήταν με αυστηρότητα είτε (=ούτε) με αγριότητα</i>
Προφορικός εντός τάξης	<i>επειδής, ήσαντε, ανθρώποι, μ' άρενε, από του Ράδου, απέ βλέπει ..., χάμου, ουράνωση s, z, l, n</i>
Προφορικός εκτός τάξης	<i>θα πλερώνου, απόγεμα, γαλακτοπούρικο, τσει κα, υπερεσίες, κουραμπιγιέδες, ήσαντε, εγινόσαντε, ερχόνται, βοσκάνε, πέσε (=πες), ανθρώποι, λίγια, χάμου, πα (= πάνω), κα (= κάτω), τηράζω, ουράνωση s, z, l, n</i>

ΛΥΚΕΙΟ

Γραπτός	<i>ελευτερία</i>
Προφορικός εντός τάξης	<i>ουράνωση s, z, l, n</i>
Προφορικός εκτός τάξης	<i>χάμου, ήσαντε, ουράνωση s, z, l, n</i>

- Στάσεις ομιλητών απέναντι σε διαλέκτους

«Δε θα χρησιμοποιούσα καθόλου τα ετότενες, ούλια σβηούνε, εκρατήγανε, τσούπες κ.λπ., γιατί δεν τις έχω συνηθίσει και ίσως με κοροϊδεύουν ότι μιλάω βλάχικα. Από την άλλη σκέφτομαι: και τι πειράζει; Ελληνικά είναι κι αυτά. Δηλαδή, οι Κρητικοί πρέπει να ντρέπονται για την προφορά τους; Μήπως είναι καλό για τη γλώσσα μας να τα σεβόμαστε;».

Αντώνης Γεωργίου, *Η ανάσα των δίπλα*

Πιστεύεις; Έν αθθυμούμαι ίντα χρώμαν ήτουν τα πλακάκια του μπάνιου, σάννα τζ' εσβηστήκαν τέλεια που τον νου μου, ο Κόκος λαλεί ήταν άσπρα με κάτι φκιορούθκια, άμμα λαλεί μου το έτσι, εν αθθυμάται, εν τα επαρατήραν τούτα, εν ασχολείτουν, λαλεί μου το για να ησυχάσω, άμμα εν ησυχάζω

εμπήκαμε μέσα Χριστούγεννα, εφύαμεν πρόσφυγες τον Ιούλην, εμαχούμασταν πάνω του τρία χρόνια, ο Κόκος έχτιζεν, εγώ επούρκευκα του, ήμουν έγκυος την δεύτερήν μου, είχα τζαι την πρώτην μωρόν μες στα πόθκια μου, ήμουν κατάβαρη, αλλά εκουάλουν του πηλόν, τούφλα, για να τελειώνουμεν

εν ωραίος ο τόπος του, κεντρικός, εθέλαν το πολλοί το χωράφιν να τους το πουλήσουμεν, ύστερις ήτουν να μας το πκιάσουν για να κάμουσιν δρόμον, εστήσαμεν πόιν, εν το εδώκαμεν, εχτίσαμεν το σπίτιν μας τζαι επκιάν μας το οι Τούρτζοι

Βασιλική Πέτσα, *Μόνο το αρνί*

Στο γιατάκι τ' μπροστά καθόντανε ο Λάμπρος, και καμάρωνε την γκέσα τ' τη χρονιάρα να βιλιάζ' τέτοια ευτυχία τρανή τον χάλασαν, που δεν ματάειδε όνειρο καλό κοντά δυο μήνες και να ξυπνήσει αρνιόντανε, τήρα την τη γραμμένη μ' φωνή που βγάνει, έλεγε μοναχός τ', και μόνος του γελούσε, άκουγε τ' όνομά τ' μες στον ύπνο τ' και νόμ'ζε η μάνα τ' πως τον κρένει, μα τον κόπ'κε απότομα η χαρά, ίδιο στειλιάρι τον γύρ'σε ο πόνος στο πλευρό, σαν τότε που 'φευγνε ίδια φορά ίδιο πικρό το στόμα, απ' το μπράτσο σαν τον τραβήξανε να τονε σ'κώσουν και σαν τ' άν'ξε τα μάτια, και το 'χασε για μια στιγμή να πει πού βρισκόταν, ποιοι τον βαστάνε, και ποιώνε είναι οι στολές δε γνώρ'ζε μες στη ζάλη τ', όλα τα παν' κατ' που του ήρθαν κείνο το χρόνο, έτσι τον πήρε το παράπονο τον Λάμπρο, που τονε πέσανε πολλά μαζί για το κεφάλι τ' κι απόκαμε, "κάλλιο να μην γεννιόμανε ποτές", τον έφυγε και είπε τον στρατιώτη που 'χε από δίπλα, "λαγός να γίνομαν' να τ'ς ξεφεύγω όλοι", και σαν τον έρ'ξε ο άλλος μια αγκωνιά, "στιφάδο θα σε κάναν, κακομοίρη", σαν τον είπε και ξεστρίφκαν όλοι ένα γύρο κοροϊδία, φλούδα φχήθηκε ο Λάμπρος να γενεί, μια φλούδα απ' τα κρομμύδια, χαμένος που θα πάει, μια η άλλη, μα να τ'ς εκδικηθεί το λίγο κλάμα πριν τον φάνε